Tafsiira Suuratu Az-Zumar-Kutaa 15

Description

Guyyaa Qiyaamaa namni osoo wanta dachii keessa jiruu hundaa fi dachaa isaa qabaate, adabbii jalaa ittiin of baasu dandaâ€™aa?

﴿وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مَا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لَٱفْتَدَوْا۟ بِهِۦ مِن
سُوٓءِ ٱلْعَذَابِ يَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ ۚ وَبَدَا لَهُم مِّنَ ٱللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا۟ يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾
وَبَدَا لَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا كَسَبُوا۟ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤٨﴾﴾

â€œ**Wanti dachii keessa jiru hundi fi isa waliin fakkaataan isaa warroota miidhaa hojjataniif osoo taâ€™e, silaa Guyyaa Qiyaamaa adabbii hamaa irraa ittiin of baasu turan. Wanta isaan hin yaadintu Rabbiin irraa isaanitti mulâ€™ate. Badiiwwan isaan hojjatan isaanitti mulâ€™atu. Wanti isaan itti qishnaa turan isaan marsa.â€•** Suuratu Az-Zumar 39:47-48

Qabeenya, kuusaa, humna waraanaa fi wantoota itti fayyadaman hunda irraa wanti dachii keessa jiru hundii fi kanaan kan wal-fakkaatu (dachaan) mushrikootaa fi warroota kafaran biroof osoo taâ€™ee, adabbii cimaa irraa nagaha of baasuuf akka kennaatti kennu turan. Garuu Guyyaa Qiyaamaa wanta adabbii jalaa ittiin of baasan hin qaban. Osoo qabaatanillee, isaan irraa hin fuudhamu.[1] Qurâ€™aana keessatti:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ لَوْ أَنَّ لَهُم مَّا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُۥ مَعَهُۥ لِيَفْتَدُوا۟
بِهِۦ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ ٱلْقِيَـٰمَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾﴾

â€œ**Dhugumatti, warroonni kafaran osoo wanti dachii keessa jiru hundi fi isa waliin fakkaatan isaa isaaniif taâ€™ee adabbii Guyyaa Qiyaamaa irraa ittiin of baasuuf fedhanii, isaan irraa hin fuudhamu. Isaaniif adabbii laalessaatu jira.â€•** Suuratu Al-Maaâ€™idah 5:36

Kana jechuun dhugumatti namoonni kafaran, wantoonni dachii keessa jiran hundi fi fakkaatan wantoota dachii keessa jiran hundaa kan isaanii taâ€™ee adabbii Guyyaa Qiyaamaa irraa nagaha ittiin of baasuu barbaadanii, Rabbiin kana isaan irraa hin fuudhu. Adabbii laalessaa (garmalee nama dhukkubsutu) isaaniif jira.[2]

â€œWanta isaan hin yaadintu Rabbiin irraa isaanitti mulâ€™ate.â€• Kana jechuun Guyyaa san ajaja fi adabbii Rabbii irraa wanti isaan addunyaa keessatti hin yaadin isaaniif ifa baha.[3] Kaafironni Guyyaa Qiyaamaatti waan hin amanneef addunyaa keessa yommuu jiran â€œDuâ€™aan booda kaafamnee adabbiin guddaan nu qunnama dandaâ€™a.â€• jedhanii takkuu hin yaanne.

â€œBadiiwwan isaan hojjatan isaanitti mulâ€™atu.â€• Kana jechuun shirkii, kufrii, gabroota Rabbii miidhuu fi badiwwan biroo isaan hojjataa turan isaanitti mulâ€™atu. Kitaabni isaanii harka bitaatiin waan isaaniif kennamuuf badii hojjatan tokkoon tokkoon ni argu.[4]

â€œ**Wanti isaan itti qishnaa turan isaan marsa.â€•** Adabbiin cimaan isaan itti qoosaa turan gara hundaan isaan marsa.[5] Addunyaa keessatti yommuu Ergamtoonni Rabbii ykn namoonni gara Islaamatti isaan waaman adabbii Aakhiratiin isaan akeekachisan, isaan kijibsiisaa, itti qishnaa ykn qoosa turan.

﴿فَإِذَا مَسَّ ٱلْإِنسَٰنَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَٰهُ نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَآ أُوتِيتُهُۥ
عَلَىٰ عِلْمٍۭ ۚ بَلْ هِىَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾ قَدْ قَالَهَا ٱلَّذِينَ
مِن قَبْلِهِمْ فَمَآ أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾﴾

â€œNamni yeroo rakkoon isa tuqe, Nu kadhata. Ergasii yeroo Nuti qananii Nu biraa taâ€™ee isaaf kennine, â€œkan inni naaf kenname beekumsaaniâ€• jedha. Lakkisaa! Ishiin fitnaadha. Garuu irra hedduun isaanii hin beekan. Warri isaaniin duraa ishii jedhanii jiru. Wanti isaan argataa turan homaa isaan irraa hin deebifne. â€• Suuratu Az-Zumar 39:49-50

Nama rakkoon akka dhibee, hiyyummaa, cinqii fi kkf yommuu isa tuqu, akka rakkoo isarraa kaasnuuf Nu kadhata. Ergasii isatti tola oolun rakkoo isarraa kaasnee qananii Nu biraa taâ€™e yoo isaaf kennine, qananii keenya ni waakkata, ni morma. Akkana jedha: â€œ**kan inni naaf kenname beekumsaaniâ€•**

Kuni hiika lama qaba:
1ffaa-qananiin kuni akka naaf malu Rabbiin waan beekuuf naaf kenne. Osoo Rabbiin akka addaatti na ilaalu baatee, silaa kana naaf hin kennu.
2ffaa-Beekumsaa fi dandeetti qabuun qananii kana argadhe. Karaalee ittiin argatan waan beekuuf qananiin kuni naaf kenname.[6]

Haala lamaan kana keessatti namni kuni qananii Rabbii kan waakkatu fi mormu taâ€™a. Isaaf galata galchuu dhiise nafsee ofii dinqisiifata. Kanaafi itti aanse ni jedha: â€œ**Lakkisaa! Ishiin fitnaadha.â€•** Kana jechuun qananiin dandeetti, beekumsaa fi tooftaa keetiin si bira hin geenye. Kana irra, Nutu qananii kana si qoruuf (fattanuuf) siif kennine: â€œWarra galata galchan keessaa taata moo warra waakkatanii fi morman keessaa taataa?â€•[7]

Suleymaan (aleyh salaam) mootummaa fi qananiin guddaan isaaf kenname ture. Inni warra beekumsa qaban keessaa waan taâ€™eef qananii kana akkana jechuun ibse: **â€œKuni tola Gooftaa kiyya irraa taâ€™eedha. Akka ani Isa galateefadhu moo hin galateefanne na qoruuf** [qananii kana naaf kenne].â€• (Suuratu Al-Naml 27:40)

Kuni guutumatti faallaa nama armaan oliiti. Namni armaan olii qananii yommuu argatu, â€œBeekumsaan argadheâ€• jedha. Nabii Suleymaan (aleyh salaam) immoo â€œKuni tola Gooftaa kiyya irraa taâ€™eâ€• jedha. Namni jalqabaa qananiin kuni qormaata akka taâ€™e hin beeku. Nabii Suleymaan immoo qananiin qormaata akka taâ€™e beekun â€œAkka Isa galateefadhu moo hin galateefanne nu qoruuf qananii kana naaf kenneâ€• jedhe.

â€œGaruu irra hedduun isaanii hin beekan.â€• Wallaalummaa fi yaadaa badaa isaanii irraa kan kaâ€™e namoonni baayâ€™een qananiin isaaniif kennamu qormaata (fitnaa) akka taâ€™e hin beekan. Ammas, Rabbii isaan qananiiseef galata galchuu hin beekan.[8]

â€œ**Warri isaaniin duraa ishii jedhanii jiru**.â€• Maqdhaalli â€œ**ishii**â€• jedhu hima â€œ**kan inni naaf kenname beekumsaaniâ€•** jedhu bakka buuti. Kana jechuun namoonni isaan dura turanii fi badan jecha isaan jedhan kana, â€œkan inni naaf kenname beekumsaaniâ€• jedhanii jiru. Fakkeenyaaf, Qaarunis jechuma wal fakkaatu akka jedhe Qurâ€™aanni ni hima:â€œ**Kan naaf kennamee beekumsa na bira jiru qofaani.â€•** Jedhe. Suuratu An-Naml 27:78
Kana jechuun Qaaruun ummata isaa isa gorsaniin akkana jedhe: qabeenyi kuni sababa beekumsaa fi dandeetti na bira jiruun naaf kenname.[9]

Warroota kijibsiisan biratti jechi tuni, â€œbeekumsaa fi dandeetti kiyyaan qananii kana argadheâ€• dhaloota irraa dhalootatti dhaala taâ€™uun itti fufte jirti. Qananii Gooftaa isaanii hin mirkaneessan. Haqa isaan irraa akka qabu hin ilaalan. Hanga dachii irraa xuruuramanitti aadaan isaanii kuni itti fufe . Yommuu adabbiin isaanitti dhufu â€œ**Wanti isaan argataa turan homaa isaan irraa hin deebifne.**â€• Kana jechuun yommuu adabbiin isaanitti dhufu, qabeenyaa fi ilmaan irraa wanti isaan argataa fi walitti kuusaa turan homaa isaan hin fayyanne, adabbii isaan irraa hin deebisne.[10] Qananiin akkanuma. Nama ittiin of jajee fi Rabbiif ajajamuu irraa daguu keessa taâ€™e yommuu adabbiin isatti dhufu homaa isa hin fayyaddu. *â€œBeekumsaa fi dandeetti kiyyaan argadheâ€• jechuun oduun odeessan osoo qananii isaaniif kenname keessatti dhiibbaa kan qabu taâ€™e, silaa adabbii isaan irraa deebisu keessattis dhiibbaa qabaataa ture*. Garuu beekumsi isaan odeessanii fi qananiin isaan argatan adabbii isaan irraa hin deebisne. Kanaafu, Beekumsaa fi dandeetti kiyyaan argadhe jedhanii odeessun soba.

Guduunfaa
âœ• Kaafironni hanga fedhan qabeenyaa fi faaya addunyaa haa qabatan, Guyyaa Qiyaamaa gonkumaa isaan hin fayyadu. Osoo Guyyaa san wanta dachii keessa jiru hundaa fi dachaa isaa horatanii adabbii jalaa ittiin of baasu barbaadani, gonkuma adabbii jalaa bahuu hin dandaâ€™an. Kanaafu, yaa nama Islaama irra jiru! Iimaanni addunyaa fi wanta ishiin qabatte hunda akka caalu beekun, iimaanni garmalee qaali (wuddi) akka taâ€™etti ilaali. Sababni isaas, Guyyaa Qiyaamaa adabbii jalaa kan bahu nama iimaana qabu qofa.
âœ• Namoonni adabbii Rabbii oltaâ€™aatti qoosan, adabbin kuni guyyaa tokko isaan haguuga. Ergasii jalaa bahuu hin dandaâ€™an.
âœ• Yeroo rakkoo fi qananii namoonni bakka afuritti qoodamu:

1ffaa- Nama yeroo rakkoo gara Rabbii deebiâ€™uun Isa kadhatuu fi ibaada baayâ€™isu. Garuu yommuu qananii argatu, â€œqananii kana beekumsaanâ€• argadhe jechuun Isarraa garagala. Haala badaa duraani isaa itti fufa.
2ffaa-Nama yeroo rakkoos yeroo qananiis Rabbiin irraa garagaluu fi itti kafaru. Kuni kaafira ifa bahee fi yoo hin tawbatin kan kasaarudha.
3ffaa-Nama yeroo qananii, qananiin akka isaaf turtuu fi rakkoon isatti hin dhufneef, Rabbiin gabbaruu fi kadhatu. Garuu yommuu rakkoon isa tuqxu, Rabbii oltaâ€™aa irraa garagala. Namni akkana addunyaa fi Aakhiratti kasaare (Ilaali suuratu Al-Hajj 22:11)
4ffaa-Nama yeroo rakkoos yeroo qananiis Rabbii oltaâ€™aa gabbaruu fi kadhatuudha. Namni kuni nama qajeelaa haqa Gooftaa isaa beekee hanga duâ€™aatti gabbaruudha. Qananii argatu fi rakkoon isa tuqu qormaata akka taâ€™e beekun ibaadaa isarraa barbaadamu hojjata. Kuni muâ€™mina dhugaa milkaaâ€™udha.

Kitaabban wabii:
[1] Maâ€™aariju tafakkuri-12/246
[2] Tafsiiru muyassar-113
[3] Madda olii-fuula 463
[4] Fatih qadiir-4/1284, Tafsiiru Xabarii-20/220, Tafsiiru Qurâ€™aanil Kariimi wa iâ€™iraabu wa bayaanuhu-8/266-267
[5] Maâ€™aariju tafakkuri-12/247, Tafsiir ibn Kasiir-6/458
[6] Tafsiiru Qurâ€™aanil kariim-Suuratu Zumar-fuula 351, Tafsiiru Saâ€™dii-854, Tafsiiru Ibn Kasiir 6/458
[7] Maâ€™aariju tafakkuri-12/249
[8] Tafsiiru Qurâ€™aanil kariim-Suuratu Zumar-fuula 353, tafsiiru muyassar-464
[9] tafsiiru muyassar-495
[10] Tafsiiru Saâ€™dii-854-855, Tafsiiru muyassar-464

Date Created
March 9, 2020
Author
admin